

Мр Добривоје Јовановић
Историјски архив Јагодина

СТАЊЕ ОСНОВНИХ ШКОЛА У СРЕЗУ ТЕМНИЋКОМ И ЛЕВАЧКОМ ЗА ПРВО ПОЛУГОЂЕ 1925/26. ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

Сва места у овим срезовима била су обухваћена неком школском општином. Највећа удаљеност између појединих места и школа износила је 12 км, а најчешћа око 3 км.

Школе у темнићком срезу биле су у доста добром стању, а у левачком срезу било је доста зграда са оштећењима на зидовима, насталим углавном због лоших темеља. Оправке нису вршене на време због неуредног и недовољног примања школских приреза. С обзиром на број деце, задовољавале су потребу. Нове школске зграде требало је подићи, у срезу темнићком у: Залоговцу, Бошњану, Маскару, Доњем Катуну и Избеници, и у срезу I левачком у: Цикоту, Великој Крушевици, Сиљевици, Надрљу и Сибници. Већина школских зграда биле су својина општина, док су зграде у Сиљевици, Надрљу и Великој Крушевици биле својина државе. Поред ових зграда, још и зграда у Сибници била је привремена. Школске зграде у Маскару, Избеници, Сибници, Сиљевици и Надрљу грађене су од слабог материјала, док су остале грађене од тврдог материјала. Једино зграда у Избеници није одговарала хигијенским и здравственим условима за одржавање наставе.

Зграда у Варварину располагала је са пет учионица, кубатуре по 192 м³, канцеларијом, служитељском собом и једном осталом просторијом. Зграда је грађена 1897. године за школу. Зграда у Горњем Катуну имала је три учионице, кубатуре по 168 м³, једну канцеларију и једну осталу просторију, а грађена је за школу 1910. године. Зграда у Доњем Катуну грађена је за школу 1905. године. Располагала је са три учионице, кубатуре по 54 м³ и једном канцеларијом. Зграда у Обрежу имала је четири учионице, две по 107 м³, а две по 96 м³. Грађена је 1872. године за школу. Зграда у Својнову имала је две учионице по 167 м³ и једну канцеларију. Грађена је за школу 1922. године. Зграда у Поточцу имала је две учионице, једна са 160 м³ и једна са 180 м³, једну канцеларију и једну служитељску собу. Зграда је грађена за школу 1912. године. Зграда у Рашевици имала је две учионице и једну канцеларију. Грађена је за школу 1910. године. Зграда у Маскару грађена је 1898. године за школу, и имала је једну учионицу, кубатуре од 129 м³, и једну канцеларију. Зграда у Бошњану имала је три учионице, две са по 122 м³, и једну са 92 м³, и једну канцеларију. Зграда је грађена за школу 1888. године. Зграда у Бачини грађена

је 1870. године за школу. Располагала је са пет учионица, кубатуре: 188 м³, 147 м³, 144 м³, 143 м³, 70 м³, једном канцеларијом и једним другим одељењем. Зграда у Избеници имала је само једну учионицу, кубатуре од 44 м³, и једну канцеларију. Грађена је за школу 1901. године. Зграда у Орашју грађена је 1911. године за школу, а имала је једну учионицу, кубатуре од 192 м³, и једну канцеларију. Зграда у Залоговцу грађена је 1848. године за школу. Располагала је са две учионице са по 40 м³, и једном канцеларијом. Зграда у Доњем Крчину располагала је са четири учионице, кубатуре: 132 м³, 120 м³, 130 м³ и 127 м³, и једном канцеларијом. Грађена је 1853. године за школу. Рековац је градио школску зграду 1870. године. Располагала је са четири учионице, и то три са по 157 м³, и једна са 135 м³, једном канцеларијом и једном служитељском собом. Школа у Цикоту грађена је 1908. године за школу, и имала је једну учионицу од 50 м³. Школа у Дулену грађена је за школу 1924. године. Имала је једну учионицу кубатуре 175 м³, и једну канцеларију. Школа у Урсулу имала је једну учионицу кубатуре од 173 м³, једну канцеларију и једну осталу просторију. Грађена је за школу 1913. године. Школска зграда у Жупањевцу грађена је 1901. године. Располагала је са две учионице, кубатуре 159 м³ и 136 м³, и једном канцеларијом. Зграда у Великој Крушевици грађена је као приватна 1922. године. Имала је једну учионицу од 100 м³ и једну канцеларију. Зграда у Превешту грађена је 1841. године за школу. Располагала је са две учионице са по 120 м³, једном канцеларијом и једном служитељском собом. Школска зграда у Драгову имала је четири учионице са по 150 м³ и једну канцеларију. Грађена је 1901. године. Школска зграда у Сибници радила је у приватној кући. Имала је две учионице, кубатуре 21 м³ и 50 м³. Школа у Белушићу грађена је 1920. године. Располагала је са две учионица по 171 м³ и једном канцеларијом. Школска зграда у Секуричу грађена је за школу 1889. године. Имала је две учионице, једна са 210 м³ и друга са 252 м³, и једну канцеларију. Школа у Опарићу грађена је 1889. године. Имала је две учионице са 210 м³ и 252 м³, и једну канцеларију. Школа у Риљцу грађена је 1904. године. Располагала је са две канцеларије кубатуре по 240 м³ и једном канцеларијом. Мала Дренова саградила је школску зграду 1892. године. Имала је једну учионицу са 105 м³ и једну канцеларију. Пољна је саградила школску зграду 1900. године. Имала је две учионице са по 168 м³, једну канцеларију и једну служитељску собу. Школа у Сиљевици радила је у приватној кући, у којој је постојала једна учионица од 74 м³ и једна канцеларија. Школа у Надрљу радила је у приватној згради, саграђеној 1910. године. Имала је једну учионицу, кубатуре 80 м³ и једну канцеларију.

Р.б	Назив школе	Из којих је политичких општина састављена школска општина	Из којих је села састављена школска општина	Број домова у сваком селу	Број пореских глава	Број становника у сваком селу
1.	Варваринска	В. Варварина С. Варварина	В. Варварин С. Варварин	112 350	102 472	413 1800
2.	Г. Катунска	Г. Катун	Г. Катун	270	480	1780
3.	Д. Катунска	Д. Катун	Д. Катун	210	310	1205
4.	Обрешка	Обрежа	Обреж	565	1107	3000
5.	Својновска	Својнова	Својново	202	307	1367
6.	Поточка	Поточац	Поточац	242	327	1315
7.	Рашевачка	Рашевице	Рашевица	247	420	2764
8.	Маскарска	Маскаре	Маскаре	160	212	480
9.	Бошњачка	Бошњане	Бошњане	385	505	1866
10.	Бачинска	Бачина	Бачина Церница	504 75	818 131	2381 694
11.	Избеничка	Избеничке	Суваја Избеница	74 115	88 135	340 603
12.	Орашка	Орашке	Орашје	149	202	815
13.	Залоговачка	Залоговачка	Залоговац Мареново Парцане	180 90 140	210 100 150	2.200
14.	Д. Крчинска	Д. Крчинска Тољевача	Д. Крчин Г. Крчин Карановчић М. Крушевица Пајковац Тољевац	135 53 134 74 53 173	189 77 207 112 85 254	591 282 747 382 295 995
15.	Рековачка	Рековачке	Рековац Ломница	240 70	359 87	1368 299
16.	Урсулска	Слатинска	Урсуле	120		200
17.	Цикотска	Слатинска	Цикот	85	186	560
18.	В. Крушевичка	В. Крушевице	В. Крушевица Комаране	115 76	274 137	637 461
19.	Дуленска	Делене	Дулене	102	149	780
20.	Сиљевичка	Сиљевичке	Сиљевица	105	145	600
21.	Жупањевачка	Жупањевачке	Жупањевац Богалинци Доброселица Баре	136 96 50 35	190 120 70 60	2000 1400 800 500
22.	Надрљска	Жупањевачка	Надрље	77	137	550
23.	Сибничка	Сибничке	Сибница Малешево	122 34	181 47	677 217

24.	Драговска	Драговске	Драгово Мотриће	348 49	565 71	2030 344
25.	Превешка	Превешке	Превешт Калудра Лепојевић Г. Дубич Шљивица Каленић Прњавор	110 106 74 55 47 51	606	805 700 375 269 230 280
26.	Риљачка	Риљачка М.Сугубинска	Риљац М. Сугубина Божуревац	160 82 58	215 119 81	930 382 358
27.	Опарихка	Опарихка	Опарих	280	432	1580
28.	Пољанска	Пољанска	Пољна	290	565	1447
29.	М. Дреновска	М. Дреновска	М. Дренова	179	164	596
30.	Белушићска	Белушићска	Белушић Браиковац	132 48	260 90	925 335
31.	Секуричке	Секуричка	Секурич	350	456	2100

У фрезу је радило 57 учитеља и учитељица. Са завршеном Учитељском школом радило је њих 55, са Богословијом један и са Гимназијом један. Сви су били источно-православне вере. Срба је било 54, један је био Хрват, и двојица Руса.

Због великих тешкоћа у раду, љубав према позиву код већине учитеља је била слаба. Радили су без наставних средстава, у неудобним учионицама и без потребног намештаја, без довољно књига за своје лично усавршавање, потребне градине и алата. И поред свега, учитељи су ипак своју дужност вршили марљиво и са задовољавајућим успехом према приликама. Рад, марљивост и успех био је много бољи код старијих него код млађих учитеља, мада је и међу старијим учитељима било оних који нису одговарали позиву. Нарочито је рад и марљивост код учитеља без Учитељске школе био минималан. На личном усавршавању учитеља се врло мало радило, и то нарочито код млађих учитеља. Основни разлог неактивности учитеља су биле материјалне тешкоће и борба за опстанак. Већи део кривце припадао је школским одборима и општинама, који школама нису поклањали нимало пажње.

Учитељи који су нарочито били активни ван школе, су: Чедомир Недељковић, учитељ у Варварину и привремени школски надзорник у Варварину. Основао је Женску занатску школу, пододбор Јадранске страже, био је хоровађа певачке дружине „Курсула“ и основао је пододбор Удружења резервних официра и ратника, чији је био и председник; Миливоје Стојановић, учитељ у Опариху, основао је народну књижницу и читаоницу, удружење ратника и Земљорадничку задругу; Александар Јовановић, учитељ у

Белушићу, основао је народну књижницу и читаоницу, држао предавања за народ и водио је вечерњу школу.

Понашање већине учитеља било је примерено, али је било и учитеља чије понашање није одговарало позиву учитеља.

У селима Темнићког среза, су радили: *Бачина* – Чедомир Јовановић, Јован Шпадијер, Арсеније Јовановић, Блажа Радовић, Радмила Миленковић; *Варварин* – Катица Недељковић, Чедомир Недељковић (школски надзорник), Драгољуб Стојковић, Милутин Чабрић, Милица Бозољац; *Обреж* – Катарина Гвозденовић, Бранко Станисављевић, Видосава Стојановић; *Г. Катун* – Војислав Стојановић, Зорка Вукојичић; *Својново* – Јосиф Павловић, Десанка Павловић; *Д. Катун* – Душан Ђорђевић; *Маскаре* – Боривоје Миловановић; *Рашевица* – Марко Аксентијевић, Јулијана Песић; *Д. Крчин* – Здравко Милошевић, Светомир Ђорђевић, Босиљка Живковић, Вукосава Живковић, Новак Радуновић; *Орашје* – Миленко Милетић; *Бошњане* – Никола Петковић, Вера Милутиновић, Милица Димитријевић; *Залоговац* – Мића Узелац, Марија Узелац; *Поточац* – Даринка Тодоровић.

У селима Левачког среза I, радили су: *Превешт* – Смиља Бркић, Танасије Бркић; *Секурич* – Димитрије Стојановић, Милица Стојиљковић; *Цикот* – Драгољуб Марковић, Милорад Стојановић; *Риљац* – Љубинка Панић, Драгутин Ш(Ж)овенац; *М. Дренова* – Павле Станисављевић; *Опарић* – Миливоје Стојановић; *Белушић* – Љубица Стојановић, Александар Јовановић; *Драгово* – Милан Томић, Тодора Томић; *Рековац* – Драгослав Степановић, Драгослав Ратајац, Босиљка Николић, *Урсуре* – Велимир Милосављевић; *Жупањевац* – Војислав Јанићијевић; *Надрље* – Миленко Храмоста; *Сибница* – Радомир Костић; *В. Крушевица* – Лазар Вучковић; *Пољна* – Десанка Мићић; *Сиљевица* – Флора Михаиловић.

Бројно стање ђака

школа	I разред		II разред		III разред		IV разред		укупно		отпало	
	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж
Варваринска	18	26	10	11	18	8	15	18	61	63	19	23
Г. Катунска	16	9	9	3	8	5	11	5	44	22	1	-
Д. Катунска	-	-	3	-	2	8	0	2	14	10	-	-
Обрешка	17	14	13	4	27	5	23	6	81	28	2	2
Својновска	5	13	9	1	14	5	31	16	59	35	-	5
Поточка	30	39	12	1	11	3	15	2	68	45	1	-
Рашевачка	12	18	8	6	6	3	13	6	39	33	-	-
Маскарска	9	8	2	1	7	6	4	5	22	20	3	13
Бошњачка	27	15	15	10	9	6	14	13	65	44	-	-
Бачинска	21	15	17	9	27	10	41	8	106	42	10	9
Избеничка	9	6	5	-	8	2	4	-	26	8	1	3
Орашка	10	6	1	4	12	14	-	-	23	24	-	-

Залоговачка	13	6	18	1	12	5	20	3	63	15	2	-
Д. Крчинска	15	39	20	9	24	13	32	5	91	66	7	2
Рековачка	15	18	10	4	15	12	11	4	51	38	3	4
Цикотска	5	3	3	2	13	2	11	2	32	9	1	-
Дуленска	9	-	21	-	-	-	10	-	40	-	3	3
Урсулачка	2	5	4	6	10	8	4	-	20	19	3	8
Жупањевачка	16	9	14	2	14	1	13	3	57	15	1	1
В. Крушевичка	9	3	3	1	27	3	20	2	59	9	4	4
Превешка	22	3	24	-	26	2	30	3	103	8	28	4
Драговска	22	6	18	6	18	6	13	2	71	20	1	1
Сибничка	4	1	14	2	5	1	9	-	33	4	-	1
Белушићска	16	2	9	6	5	1	14	-	44	9	3	-
Секуричка	16	-	10	1	41	2	4	6	71	9	4	3
Опарихска	12	1	8	1	6	2	6	1	32	5	2	2
Риљачка	20	32	20	7	19	6	26	2	85	77	38	33
М. Дреновска	4	5	6	4	4	-	9	4	24	12	1	-
Пољанска	14	12	11	6	14	2	8	11	45	33	1	1
Сиљевичка	6	-	3	-	2	2	4	-	15	2	-	-
Надрљска	4	2	6	4	4	-	9	4	24	12	2	2

Од уписаних ђака, један број је похађао школу нередовно, али било је и оне деце која нису никако похађала школу. Узрок томе је чување стоке и помагање у пољским радовима. Због тога је вршено кажњавање њихових родитеља, пре свега опоменом, али и новчаним казнама. Изречене казне износиле су укупно 4.202 динара. Од те суме је наплаћено 2.954,80 динара. Најнеуредније похађање било је с јесени и у пролеће. Веће кажњавање није примењивано, јер су општински судови и месни школски одбори ометали доношење одлука.

Од ђачких установа постојала су: Друштво трезвене младежи, ђачка позоришта, Подмладак Црвеног крста и ђачка певачка друштва.

Назив школе	Редовно походе разред								На 100 ђака редовно походе школу		На једног учитеља долази ђака који походе школу	
	I		II		III		IV		уредно	неуредно	уредно	неуредно
	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж				
Варваринска	12	15	9	10	14	4	17	11	70%	30%	28	13
Г. Катунска	11	2	8	2	7	4	7	3	62%	38%	22	11
Д. Катунска	-	-	3	-	7	2	7	1	82%	18%	24	4

Обрешка	13	4	10	3	20	3	16	3	75%	25%	24	10
Својновска	5	5	9	1	14	5	30	14	95%	5%	38	2
Поточка	24	18	11	-	10	-	14	2	60%	40%	24	16
Рашевичка	9	5	4	2	9	4	10	4	70%	30%	23	11
Маскарска	9	3	2	1	6	3	2	-	80%	20%	26	6
Бошњанска	19	5	13	6	7	3	13	9	75%	25%	25	11.33
Бачинска	21	9	14	7	23	9	38	8	90%	10%	26	4
Избеничка	7	1	5	-	7	1	-	-	65%	35%	21	13
Орашка	7	5	-	-	12	8	-	-	85%	15%	25	7 ½
Залоговачка	9	3	16	1	8	5	18	2	79%	21%	31	8 ½
Д. Крчинска	14	11	18	5	20	10	26	4	77%	23%	27	22
Рековачка	12	14	9	4	13	10	10	4	80%	20%	25	29
Цикотска	5	1	3	2	13	-	9	2	91%	9%	35	9
Дуленска	5	-	21	-	-	-	8	-	100%	-	34	-
Урсулачка	2	3	4	2	8	6	3	-	75%	25%	28	6
Жупањевачка	9	1	10	1	12	-	10	2	94%	6%	35	1
В. Крушевичка	9	3	3	1	13	3	8	-	95%	5%	39	1
Превешка	20	2	24	-	14	-	16	2	60%	40%	39	-
Драговска	18	6	8	4	13	2	6	1	59%	41%	29	18
Сибничка	4	1	14	2	5	1	9	-	95%	5%	35	-
Белушићска	15	2	8	5	5	1	12	-	90%	10%	24	2 ½
Секуричка	14	-	10	1	38	2	4	6	95%	5%	33	2
Опарићка	12	1	8	1	6	2	6	1	93%	7%	37	4
Риљачка	12	6	14	3	8	3	13	2	60%	40%	31	25
М. Дреновска	4	5	6	4	4	-	9	9	100%	-	36	-
Пољанска	14	12	11	6	12	3	8	10	92,1%	7,9%	35	3
Сиљевачка	6	-	3	-	2	2	4	-	100%	-	17	-
Надрљска	6	2	2	2	4	-	12	2	70%	30%	20	10

У књижницама за ђаке било је укупно 3845 књига, а у наставничким књижницама 1259.

Назив школе	Број књига у књижницама		Читаоница		Број одржаних		Фондови	
	За ђаке	За учитеље	За ђаке	За народ	Родитељских састанака	Предавања за народ	За подизање школских зграда	За помагање сиромашних ђака
Варваринска	132	43	-	1				4.000
Г. Катунска	113	-	-	1		3	15.400	358
Д. Катунска	140	120				2		
Обрешка	12	27	1					9.918

Својновска	42	30		1	2	2		
Поточка	60	50		1	1	1		
Рашевичка	27	38						
Маскарска	49	24			5			
Бошњанска	117	39		1		1		
Бачинска	197			1				
Избеничка	25	50	1		3	2	45.000	900
Орашка	95	34				2		
Залоговачка	219	23	1	1	1			
Д. Крчинска	109	175	1					800
Рековачка	315	70		1				
Цикотска	86							
Дуленска	5	20			2	1		
Урсулачка	13	14				1		360
Жупањевачка	140	20		1				180
В. Крушевичка								
Превешка	105							
Драговска	273	35		1		1		
Сибничка				1		1		
Белушићка	96			1				
Секуричка	105	10						
Опарићска	45				1			4.200
Риљачка	175	14		1				863,50
М. Дреновска	242	15						
Пољанска	870	412			1		2.293	2.593
Сиљевачка								
Надрљска	28							

Успех у настави био је задовољавајући. Бољи успех највише је условљавао недостатак наставних средстава и слабо издржавање школа. Поред недовољног броја, учитељи нису често користили ни постојећа наставна средства. Већина учитеља се врло често задржавала на мање вредним областима, што је доводило до бржег прелажења важнијих области.

Држање, понашање, одевање и опхођење већине учитеља било је добро, и могло је да служи за пример, али било је и таквих учитеља од којих деца ништа нису могла да науче. Опхођење са ђацима било је углавном добро код свих учитеља.